

GERİATRİ HEMŞİRELİĞİ

Editör: Prof. Dr. Sevgisun KAPUCU

© 2019 Geriatri Hemşireliği

ISBN: 978-605-7874-09-2

Tüm hakları saklıdır. 5846 ve 2936 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri yasası gereği; bu kitabın basım, yayın ve satış hakları Hipokrat Yayınevi'ne aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kağıt ve/veya başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz, dağıtılamaz. Tablo, şekil ve grafikler izin alınmadan, ticari amaçlı kullanılamaz.

Editör

Prof. Dr. Sevgisun KAPUCU

Yayıncı

Hipokrat Kitabevi

Grafik-Tasarım

Hipokrat Grafik Tasarım

Baskı - Cilt

Sözkesen Matbaacılık

İvedik Organize 1518. Sokak Matsit İş Merkezi No: 2/40

Tel: (0312) 395 21 10 - Yenimahalle / Ankara

Süleyman Sırrı Caddesi
No:16/2 Sıhhiye/ANKARA
Tel: (0312) 433 03 05 - 15
www.hipokratkitabevi.com

**Tüm akademisyen, hemşire ve öğrenci
hemşirelere faydalı olması dileğiyle....**

Önsöz

v

Tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de yaşlı nüfusta hızlı bir artış gözlenmektedir. Bu nedenle geriatrik hastaya hizmet verecek deneyimli ve profesyonel bir hemşire grubuna gereksinim olduğu gözardı edilemez bir gerçektir. 15 yıldan fazla süredir Geriatri Hemşireliği, 24 yılı aşkın bir süre ile hemşirelik eğitimi verdiğim zaman zarfında, gerek öğrencilerimizin gerekse akademisyen ve klinisyen olarak çalışan meslektaşlarımızın güncel bir kaynak olarak kullanabileceği geriatri hemşireliği alanına özel kitapların eksikliğini ve bu nedenle sistematik bir bilgi ve kaynak erişimi noktasında güçlükler yaşandığını farkettim. Oysa sağlık hizmetlerinde gelişen ve hızla değişim gösteren teknolojik ve bilimsel devinim hareketleri yalnızca yaşlı popülasyonunda artış göstermekle kalmayıp aynı zamanda günümüzde bu özel grubun tedavi ve bakımından sorumlu olan Geriatri Hemşirelerinin de yetişmesini zorunlu kılmıştır. Bu bağlamda öğrenci, klinisyen ve akademisyenlerin kolaylıkla ulaşıp, güncel ve kanıta dayalı bakıma yönelik bilgi ve becerileri bir arada bulabileceği, alana önemli katkılar sağlayacağını düşündüğüm **Geriatri Hemşireliği** kitabının öğrenci, akademisyen ve klinisyen hemşireler için orijinal ve güncel bir *bilimsel kaynak* olacağına inanıyorum.

Bu kitap, lisans düzeyinde eğitim alan hemşirelik öğrencileri için geriatri hemşireliği alanına özel, temel düzeyde bilgilerin yer aldığı bir kaynak olmakla birlikte, aynı zamanda lisansüstü eğitim alan ve klinik veya sahada hemşirelik mesleğini icra eden meslektaşlarımızın da gerontoloji/geriatri hemşireliğinin geçmişten günümüze kadar göstermiş olduğu gelişim sürecinden yaşlı bireyin sağlık, hastalık durumu, toplumun yaşlılığa yönelik bakışı, yaşlı bireye formal ve informal bakım verenler ve yaşlılıkla ilgili politikalara kadar geniş bir perspektifle ele alınan konular hakkında kapsamlı bilgilere ulaşacağı bir rehber niteliği de taşımaktadır.

Kitabın hazırlanmasında katkı sağlayan tüm öğretim üye ve elemanlarına değerli katkılarından dolayı çok teşekkür ediyorum. **Geriatri Hemşireliği** kitabının mesleki alana önemli katkılar sağlamasını dilerim.

Prof. Dr. Sevgişun Kapucu
Editör

Katkıda Bulunanlar

Editör-Yazar

Sevgisun KAPUCU, Prof. Dr.

Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi
İç Hastalıkları Hemşireliği AD., Ankara

Yazarlar

Afra ÇALIK, Araş. Gör.

Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi
İç Hastalıkları Hemşireliği AD., Ankara

Ayfer KARADAKOVAN, Prof. Dr.

Ege Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi
İç Hastalıkları Hemşireliği AD., İzmir

Ayşe ARIKAN DÖNMEZ, Dr.

Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi
İç Hastalıkları Hemşireliği AD., Ankara

Azize ATLI ÖZBAŞ, Dr. Öğr. Üyesi

Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi
Psikiyatri Hemşireliği AD., Ankara

Berna KURT, Araş. Gör.

Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi
İç Hastalıkları Hemşireliği AD., Ankara

Bilge BAL ÖZKAPTAN, Dr. Öğr. Üyesi

Sinop Üniversitesi Sağlık Yüksekokulu
Hemşirelik Bölümü, İç Hastalıkları Hemşireliği

Birgül ÖZKAN, Dr. Öğr. Üyesi.

Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi
Sağlık Bilimleri Fakültesi Psikiyatri Hemşireliği AD.

Burcu AKPINAR SÖYLEMEZ, Dr. Öğr. Üyesi

Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi
İç Hastalıkları Hemşireliği AD., İzmir

Burcu BABADAĞ SAVAŞ, Dr.

Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi
Hemşirelik Bölümü, İç Hastalıkları Hemşireliği AD.

Çiğdem YÜCEL, Dr. Öğr. Üyesi

Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi
Doğum ve Kadın Hastalıkları Hemşireliği AD., Ankara

Ebru AĞÜN ÇITAK, Doç. Dr.

Başkent Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi
Hemşirelik Bölümü, Ankara

Ebru BULUT, Araş. Gör.

Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi
İç Hastalıkları Hemşireliği AD.

Elif ÜNSAL AVDAL, Doç. Dr.

İzmir Katip Çelebi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi
Hemşirelik Bölümü, İç Hastalıkları Hemşireliği AD.

Fatma ÖZKAN TUNCAY, Dr. Öğr. Üyesi

Cumhuriyet Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi
İç Hastalıkları Hemşireliği AD., Sivas

Ferya ÇELİK, Araş. Gör.

Akdeniz Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi
İç Hastalıkları Hemşireliği AD., Antalya

Gamze ÜNVER, Araş. Gör.

Kütahya Sağlık Bilimleri Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi
İç Hastalıkları Hemşireliği AD.

Güler BALCI ALPARSLAN, Doç. Dr.

Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi,
Hemşirelik Bölümü, İç Hastalıkları Hemşireliği AD.

Güler DURU AŞİRET, Dr. Öğr. Üyesi

Aksaray Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü,
İç Hastalıkları Hemşireliği AD.

Gülten KOÇ, Dr. Öğr. Üyesi

Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi
Doğum ve Kadın Hastalıkları Hemşireliği AD., Ankara

Hicran BEKTAŞ, Prof. Dr.

Akdeniz Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi
İç Hastalıkları Hemşireliği AD., Antalya

Hülya KANKAYA, Araş. Gör. Dr.

Ege Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi
İç Hastalıkları Hemşireliği AD., İzmir

İmatullah AKYAR, Dr. Öğr. Üyesi

Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi
İç Hastalıkları Hemşireliği AD., Ankara

Kübra TERZİ, Araş. Gör.

Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi
İç Hastalıkları Hemşireliği AD., Ankara

x

Katkıda Bulunanlar

Merve MERT-KARADAŞ, Araş. Gör.

Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi
Doğum ve Kadın Hastalıkları Hemşireliği AD., Ankara

Merve Aliye AKYOL, Araş. Gör.

Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi
İç Hastalıkları Hemşireliği AD., İzmir

Münevver Özcan

Hacettepe Üniversitesi Erişkin Hastanesi Geriatri Ünitesi, Ankara

Özlem KÜÇÜKGÜÇLÜ, Prof. Dr.

Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi
İç Hastalıkları Hemşireliği AD., İzmir

Rana Elçin SEZER, Araş. Gör.

Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi
Cerrahi Hastalıkları Hemşireliği AD., Ankara

Sevil BİÇER, Dr. Öğr. Üyesi

Erciyes Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi
Hemşirelik Bölümü, İç Hastalıkları Hemşireliği AD., Kayseri

Zahide TUNÇBİLEK, Dr. Öğr. Üyesi

Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi
Cerrahi Hastalıkları Hemşireliği AD., Ankara

Zeynep GÜNEŞ, Prof. Dr.

Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi
İç Hastalıkları Hemşireliği AD.

İçindekiler

1. Bölüm

Yaşlanma ile İlgili Kavramlar ve Teoriler 1

2. Bölüm

Dünyada ve Ülkemizde Geriatri Hemşireliği ve Geriatriinin Önemi 17

3. Bölüm

Sağlıklı-Aktif Yaşlanma ve Sağlığın Geliştirilmesi..... 41

4. Bölüm

Yaşlı Bireyin Değerlendirilmesi ve İzlemi..... 57

5. Bölüm

Yaşlı Birey ile Çalışmada Multidisipliner ve İnterdisipliner Yaklaşımın Önemi..... 81

6. Bölüm

Yaşlanma ve Yaşlılıkta Sık Görülen Fizyolojik Değişiklikler ve Bakımındaki Özellikler..... 95

7. Bölüm

Geriatrik Sendromlar ve Hemşirelik Bakımı 121

8. Bölüm

Bilişsel Bozukluğu Olan Yaşlı Bireye Yaklaşım: Alzheimer ve Demans 149

9. Bölüm

Yaşlıda Sık Görülen Kronik Hastalıklar ve Hemşirelik Bakımı..... 163

10. Bölüm

Yaşlıda İlaç Kullanım Sorunları ve Hemşirelik Bakımı..... 185

11. Bölüm

Yaşlı Bireylerde Beslenme..... 195

12. Bölüm

Geriatrik Aciller ve Bakım..... 211

13. Bölüm

Yaşlı Bireylerle İletişim ve Etkileyen Faktörler 229

14. Bölüm

Yaşlı Ruh Sağlığı ve Yaşlı Bireylerde Görülen Ruhsal Bozukluklar 243

15. Bölüm

Yaşlıda Beden İmajı ve Etkileyen Faktörler 255

16. Bölüm

Yaşlıda Kırılgnlık ve Etkileyen Faktörler 265

17. Bölüm

Yaşlılıkta Üreme Sağlığı ve Cinsellik 275

18. Bölüm

Yaşlı Bireyin Formal Bakımı: Evde ve Kurumda Bakımı..... 293

19. Bölüm

Yaşlı Bireyin İnfomal Bakımı: Bakım Verenlerin Korunması..... 339

20. Bölüm

Bireyin, Toplumun ve Sağlık Personelinin Yaşlılığa İlişkin Tutum ve Alguları 357

21. Bölüm

Yaşlı Ayrımcılığı, Yaşlı İstismarı ve İhmali 373

22. Bölüm

Dünyada ve Türkiye’de Yaşlılığa İlişkin Politikalar 387

23. Bölüm

Örnek Geriatrik Vaka ve Bakım Planı..... 447

